

V Bruseli 25. januára 2023
(OR. en)

5692/23

ENV 63
AGRI 29
FIN 82
PESTICIDE 5
PHYTOSAN 3
RECH 30
EDUC 31
JEUN 22
CONSOM 15
FORETS 4
RELEX 87

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	24. januára 2023
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2023) 35 final
Predmet:	OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Revízia iniciatívy EÚ zameranej na opel'ovače - Nový prístup k opel'ovačom

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2023) 35 final.

Príloha: COM(2023) 35 final

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 24. 1. 2023
COM(2023) 35 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNE MU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Revízia iniciatívy EÚ zameranej na opeľovače

Nový prístup k opeľovačom

{SWD(2023) 18 final}

1. ÚVOD

Úbytok voľne žijúcich opel'ovačov a jeho dôsledky na potravinovú bezpečnosť, ľudské zdravie, kvalitu života a fungovanie ekosystémov vyvoláva značné obavy v celej spoločnosti. Podnietil aj výzvy, predovšetkým vedcov a občianskej spoločnosti, na prijatie ráznych opatrení na riešenie príčin tohto úbytku. Jedným z nedávnych príkladov je európska iniciatíva občanov „Zachráňme včely a poľnohospodárov!“¹, v ktorej sa požaduje prechod na poľnohospodárstvo šetrné k včelám a ktorá bola v októbri 2022 po vyzbieraní vyše milióna vyhlásení o podpore občanov EÚ úspešne prezentovaná Európskej komisii.

Približne štyri z piatich druhov plodín a voľne rastúcich kvetov v Európe závisia aspoň do určitej miery od živočíšneho opel'ovania, ktoré vykonávajú tisícky druhov hmyzu. Táto služba má konkrétny prínos pre hospodárstvo: jej príspevok k poľnohospodárskej výrobe EÚ predstavuje podľa odhadov minimálne 5 miliárd EUR ročne². Najdôležitejšie prínosy opel'ovačov ešte neboli vyčíslené, ako je napríklad ich príspevok k výživovej bezpečnosti a zdraviu alebo k udržiavaniu zdravia a pružnosti ekosystémov tým, že opel'ujú voľne rastúce rastliny.

Jednako však Európa a svet³ čelia prudkému úbytku voľne žijúcich opel'ovačov. Podľa európskeho červeného zoznamu⁴ klesá populácia približne každého tretieho druhu včiel, motýľov a pestríc. Okrem toho jednému z desiatich druhov včiel a motýľov a jednému z troch druhov pestríc hrozí vyhynutie. Hoci sú už tieto čísla alarmujúce, úplný prehľad ešte nie je známy. Lepším poznaním stavu opel'ovačov by sa mohlo zistiť, že situácia je ešte viac znepokojujúca⁵.

Úbytok opel'ovačov predstavuje hrozbu pre dobré životné podmienky ľudí aj pre prírodu. Znižuje dlhodobú produktivitu poľnohospodárstva a ešte viac zhoršuje trend, na ktorý majú vplyv iné faktory, predovšetkým súčasná geopolitická situácia súvisiaca s útočnou vojnou Ruska voči Ukrajine.

V decembri 2022 na 15. Konferencii zmluvných strán Dohovoru OSN o biologickej diverzite (COP 15) bolo vyvinuté celosvetové úsilie o riešenie krízy v oblasti biodiverzity. Toto úsilie musia sprevádzať ambiciózne opatrenia na ochranu a obnovu biodiverzity na úrovni EÚ, ktorej neoddeliteľnou súčasťou sú opel'ovače.

¹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016_sk. Európska komisia na túto európsku iniciatívu občanov odpovie osobitným oznámením v roku 2023.

² Vysna, V., Maes, J., Petersen, J. E., La Notte, A., Vallecillo, S., Aizpurua, N., Ivits, E., Teller, A.: *Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA). Final report from phase II of the INCA project aiming to develop a pilot for an integrated system of ecosystem accounts for the EU* [Účtovníctvo ekosystémov a ich služieb v Európskej únii (INCA). Záverečná správa z II. fázy projektu INCA zameraného na prípravu pilotného projektu integrovaného systému ekosystémových účtov pre EÚ]. Štatistická správa. Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2021.

³ [IPBES \(2016\). Assessment report by the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production](#) (Hodnotiaca správa Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby o opel'ovačoch, opel'ovaní a potravinárskej výrobe).

⁴ <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>.

⁵ [Commission Staff Working Document accompanying the EU Pollinators Initiative](#) (Pracovný dokument útvarov Komisie pripojený k iniciatíve EÚ zameranej na opel'ovače) [SWD(2018) 302], strana 3.

V roku 2018 prijala Komisia vôbec prvý rámec EÚ na riešenie úbytku voľne žijúcich opel'ovačov, a to iniciatívu EÚ zameranú na opel'ovače⁶. V rámci tejto iniciatívy sa stanovujú dlhodobé ciele do roku 2030 a komplexný súbor opatrení, ktoré sa majú vykonať v krátkodobom až strednodobom horizonte. Iniciatívu intenzívne podporujú skupiny zainteresovaných strán, pričom si získala veľkú pozornosť verejnosti. Ciele iniciatívy výrazne podporila Európska zelená dohoda.

V stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030⁷ sa stanovuje všeobecná ambícia zvrátiť úbytok počtu opel'ovačov a biodiverzity do roku 2030 v rámci série záväzkov a cieľov týkajúcich sa obnovy prírody v EÚ. Stratégiou sa takisto vytvorila platforma EÚ pre biodiverzitu, v rámci ktorej bola vytvorená pracovná skupina pre opel'ovače, ako hlavná platforma správy iniciatívy zameranej na opel'ovače. Bojovať proti hrozbe pre opel'ovače pomáhajú ďalšie iniciatívy v rámci Európskej zelenej dohody, ako je stratégia Z farmy na stôl, akčný plán nulového znečistenia, stratégia pre lesy, stratégia pre adaptáciu na zmenu klímy⁸.

Týmto oznámením sa predstavuje revidovaný akčný rámec iniciatívy EÚ zameranej na opel'ovače, pričom sa vychádza z komplexných konzultácií so zainteresovanými stranami a inštitucionálnej spätnej väzby⁹ od Európskeho parlamentu, Rady, Výboru regiónov a Európskeho dvora audítorov. Stanovujú sa v ňom opatrenia, ktoré má prijať EÚ a jej členské štáty s cieľom zvrátiť úbytok opel'ovačov do roku 2030.

Revízia vychádza z preskúmania pokroku pri vykonávaní iniciatívy zameranej na opel'ovače, ktoré Komisia realizovala v roku 2021¹⁰. Z preskúmania vyplynulo, že hoci iniciatíva zostáva platným politickým nástrojom, v záujme zastavenia a zvrátenia úbytku opel'ovačov naďalej treba prekonávať značné problémy. Konkrétne sa musia prijať ďalšie opatrenia na účinné riešenie príčin úbytku, s podporou dôsledných mechanizmov monitorovania a správy. V preskúmaní sa požadovala revízia iniciatívy, aby sa naplnili jej dlhodobé ciele.

Revízia takisto nadväzuje na osobitnú správu Európskeho dvora audítorov¹¹ o opatreniach EÚ na ochranu voľne žijúcich opel'ovačov. V uvedenej správe sa zistili nedostatky v kľúčových politikách EÚ zameraných na riešenie hlavných hrozieb pre voľne žijúce opel'ovače a odporúčilo sa, aby Komisia posúdila potrebu pridať konkrétne opatrenia na riešenie hrozieb, ktoré sa v iniciatíve zameranej na opel'ovače momentálne nezohľadňujú. Okrem toho sa v nej poukázalo na potrebu zlepšiť začleňovanie opatrení na ochranu voľne žijúcich opel'ovačov do politik EÚ zameraných na ochranu biodiverzity a poľnohospodárstvo a zlepšiť ochranu voľne žijúcich opel'ovačov pred pesticídmi.

V júni 2022 predstavila Komisia návrh právneho predpisu o obnove prírody¹², ktorého cieľom je zakotviť v práve ambíciu stratégie biodiverzity. Zahŕňa právne záväzný cieľ pre členské štáty EÚ, ktorým je zvrátiť pokles populácií opel'ovačov do roku 2030 a následne udržať ich rastúci

⁶ [Iniciatíva EÚ zameraná na opel'ovače](#) [COM(2018) 395].

⁷ [Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030](#) [COM(2020) 380].

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_21_6687.

⁹ https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/policy_en.htm.

¹⁰ [Správa o pokroku pri vykonávaní iniciatívy EÚ zameranej na opel'ovače](#) [COM(2021) 261 final].

¹¹ [Osobitná správa Európskeho dvora audítorov č. 15/2020](#).

¹² [Návrh Európskej komisie na nariadenie o obnove prírody](#) [COM(2022) 0304].

trend. Právny predpis o obnove prírody a táto revidovaná iniciatíva zameraná na opel'ovače sú úzko prepojené: legislatívny návrh poskytuje členským štátom flexibilitu pri rozhodovaní v ich národných plánoch obnovy o najúčinnnejších opatreniach na dosiahnutie cieľa. Opatrenia v tejto revidovanej iniciatíve, ktoré zahŕňajú široký okruh politík EÚ, sú zamerané na podporu a doplnenie vnútroštátnych opatrení na obnovu požadovaných v navrhovanom právnom predpise o obnove prírody.

2. OPATRENIA EÚ NA ZVRÁTENIE ÚBYTKU OPEĽOVAČOV

V revidovanej iniciatíve zameranej na opel'ovače sa stanovujú ciele do roku 2030 a súvisiace opatrenia v rámci týchto troch priorít:

I: Zlepšenie vedomostí o úbytku opel'ovačov, jeho príčinách a dôsledkoch

II: Zlepšenie ochrany opel'ovačov a boj proti príčinám ich úbytku

III: Mobilizácia spoločnosti a podpora strategického plánovania a spolupráce na všetkých úrovniach

V nasledujúcich kapitolách sa rozvíjajú tieto priority a súvisiace opatrenia. V tabuľke v prílohe sa uvádzajú všetky opatrenia.

2.1. PRIORITA I: Zlepšenie vedomostí o úbytku opel'ovačov, jeho príčinách a dôsledkoch

Opatrenia na pomoc opel'ovačom sa musia opierať o spoľahlivé vedecké poznatky. Od roku 2018 sa dosiahol významný pokrok pri zhromažďovaní využiteľných vedomostí na ochranu opel'ovačov, v týchto vedomostiach sú však stále značné medzery. Treba vyvinúť ďalšie úsilie o zavedenie spoľahlivého celounijného systému monitorovania opel'ovačov, vykonanie kritických posúdení a priestorových analýz a podporu cielených výskumných a inovačných činností.

Vytvorenie komplexného monitorovacieho systému

V záujme zavedenia účinných opatrení na ochranu a obnovu populácií opel'ovačov je nevyhnutné zmapovať ich rozšírenie, stav a trendy, a to na primerane presnej úrovni z hľadiska priestorových a časových podrobností. Na to je potrebný spoľahlivý celounijný systém monitorovania, ktorý poskytuje pravidelné a časté informácie v dlhodobom časovom rámci. Komisia a členské štáty pracujú na metodike monitorovania, pričom vychádzajú z technických možností systému EÚ na monitorovanie opel'ovačov (EU-PoMS)¹³. Monitorovanie sa v záujme presného merania trendov početnosti a rozmanitosti opel'ovačov a spoľahlivého posudzovania pokroku pri odvracaní ich úbytku musí vykonávať na dostatočnom množstve miest. Podľa navrhovaného právneho predpisu o obnove prírody majú členské štáty povinnosť vykonávať monitorovanie druhov opel'ovačov každý rok podľa štandardizovanej metodiky.

Monitorovať by sa okrem toho mali aj hlavné hrozby spôsobujúce úbytok opel'ovačov. Iniciatíva Európske monitorovanie biodiverzity v poľnohospodárskej krajine (EMBAL)¹⁴, v rámci ktorej sa

¹³ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC122225>.

¹⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=25560696>.

zbierajú informácie o biotope opel'ovačov v poľnohospodárskej krajine, a projekt Insignia¹⁵, ktorý má za cieľ monitorovanie pesticídov a iných znečisťujúcich látok s použitím včely medonosnej ako bioindikátora, ponúkajú efektívne spôsoby doplnenia chýbajúcich informácií o stave biotopov opel'ovačov a znečistenia životného prostredia. Tieto procesy si vyžadujú dlhodobé systematické vykonávanie. Vytvorenie integrovaného rámca monitorovania úbytku opel'ovačov, jeho príčin a dôsledkov v súlade s modelom intervencie DPSIR (D – *drivers* – hnacie sily, P – *pressures* – tlaky, S – *state* – stav, I – *impact* – dopad a R – *response* – odozva) umožní sledovanie výstupov a výsledkov príslušných politických opatrení.

Podpora výskumu a posudzovania

Výskumné a inovačné činnosti budú aj naďalej potrebné na vytváranie využiteľných vedomostí založených na systematicky zhromažďovaných údajoch a informáciách s podporou rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie – Horizont Európa, ako aj vnútroštátneho výskumného úsilia. Musíme lepšie pochopiť taxonomickú a funkčnú rozmanitosť spoločenstiev opel'ovačov a ich rozšírenie, ako aj hrozby pre opel'ovače a ich vzájomné pôsobenie. Pochopenie vzájomného pôsobenia hrozieb sa týka najmä tých hrozieb pre opel'ovače, ktoré sú menej pochopené (pozri prioritu II).

Nevyhnutné bude aj ďalej rozvíjať nástroje na posudzovanie, ako je hodnotenie na účely červeného zoznamu a celoúijné mapovanie kľúčových oblastí výskytu opel'ovačov, s cieľom umožniť ciele opatrenia na ochranu a obnovu.

Podpora budovania kapacít a výmeny vedomostí

Monitorovanie a výskum sú náročné na zdroje a finančné a ľudské zdroje sa budú musieť využívať nákladovo efektívnym spôsobom. V tejto súvislosti môže pomôcť strategický rozvoj výskumnej infraštruktúry, monitorovacích nástrojov a odborných znalostí. Konkrétne bude dôležité zvýšiť kapacitu profesionálnej aj občianskej vedy na vykonávanie taxonomických činností, a to poskytovaním pracovných príležitostí a príležitostí na vzdelávanie a odbornú prípravu.

Existujúce online nástroje, ako je informačný portál EÚ o opel'ovačoch a informačný systém pre biodiverzitu v Európe (BISE), by sa mali v plnej miere využívať na výmenu výsledkov z monitorovania a vedomostí získaných v rámci výskumu a inovácií. Na to je potrebné zapojenie na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni s podporou zo strany Európskej environmentálnej agentúry. Prostredníctvom výmeny vedomostí spolu s otvoreným prístupom k údajom sa zvýši efektívnosť verejných investícií a zabezpečí sa transparentnosť vedecko-politických procesov a rozhodovania.

2.2. PRIORITA II: Zlepšenie ochrany opel'ovačov a boj proti príčinám ich úbytku

Medzi významné hrozby pre voľne žijúce opel'ovače patrí zmena využívania pôdy (vrátane urbanizácie), intenzívne poľnohospodárske postupy (vrátane používania pesticídov), znečisťovanie životného prostredia (vrátane svetelného znečistenia), invázne nepôvodné druhy a zmena klímy. Objaviť by sa mohli iné hrozby vyvíjajúce ďalší tlak na opel'ovače. Niektorým hrozbám, ako sú intenzívne poľnohospodárstvo a používanie pesticídov, rozumieme viac než

¹⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=36702461>.

iným. Primerané opatrenia na zmiernenie ich vplyvov sú dostatočne známe. Je naliehavo potrebné urýchlene zvýšiť využívanie týchto opatrení.

V prípade iných hrozieb, ako je znečisťovanie chemickými látkami, látkami znečisťujúcimi ovzdušie a ťažkými kovmi, vedomosti o nich sú nedostatočné na účely odhadu rozsahu a rozloženia ich vplyvov na opeľovače či na účely navrhnutia vhodnej intervenčnej stratégie. Je preto potrebné ďalšie monitorovanie a výskumné a inovačné činnosti, ktoré umožnia vedecky podloženú reakciu na úbytok opeľovačov.

Zlepšenie ochrany druhov a biotopov opeľovačov

Populácie opeľovačov sú vystavené tlakom v rôznych typoch krajiny a pri rôznych využitíach pôdy, ktoré na seba navzájom pôsobia, čím sa škodlivé účinky ešte zosilňujú. Opatrenia na zmiernenie týchto účinkov by sa preto nemali prijímať izolovane, ale musia sa koordinovať medzi jednotlivými sektormi a dôkladne plánovať tak, aby sa zabezpečila jednotnosť, synergie a nákladová účinnosť.

Chránené územia a vhodné obhospodarovanie pôdy predstavujú hlavnú oporu na ochranu bohatej biodiverzity druhov opeľovačov. Na základe toho by sa mali zavádzať strategicky plánované činnosti obnovy s cieľom zabezpečiť vhodné oblasti dobre prepojených, kvalitných biotopov opeľovačov. Plány na ochranu druhov¹⁶ predstavujú kľúčový nástroj na koordináciu tohto strategického prístupu, najmä v prípade najohrozenejších druhov. V týchto plánoch sa uvádzajú informácie o stave, ekológii, hrozbách a súčasných ochranných opatreniach pre každý druh, ako aj kľúčové opatrenia, ktoré sú potrebné na zlepšenie stavu ich ochrany v rámci ich výskytu v EÚ. Komisia v súčasnosti vypracúva tri plány na ochranu určitých skupín ohrozených druhov opeľovačov. Dva plány sa týkajú poľnohospodárskej a lesnej krajiny v celej EÚ a tretí plán sa vzťahuje na konkrétnu zemepisnú oblasť – Kanárske ostrovy. Po vypracovaní týchto plánov by sa ich široké využívanie a vykonávanie malo zabezpečiť prostredníctvom podpory z rôznych zdrojov financovania vrátane Programu pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE).

Ochrana opeľovačov by sa mala riadne začleniť do riadenia chránených území, najmä do sústavy Natura 2000. Veľa typov biotopov chránených v súlade so smernicou o biotopoch má pre opeľovače zásadný význam. Zahnutím opeľovačov ako typických druhov do monitorovania a posudzovania stavu ochrany týchto biotopov pomôže zjednodušiť ochranu opeľovačov v plánoch riadenia sústavy Natura 2000.

Zavádzanie monitorovania opeľovačov pomôže lepšie mapovať vzácne a ohrozené druhy opeľovačov. Tieto informácie by sa mali použiť na doladenie úsilia v oblasti ochrany a obnovy a určenie nových chránených území v kontexte cieľa EÚ, ktorým je dosiahnuť v rámci stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 30 % chránených území do roku 2030.

Využívanie pôdy a zmeny vo využívaní pôdy, ako je intenzifikácia v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, urbanizácia a rozvoj infraštruktúry môžu mať negatívny vplyv na opeľovače znížením dostupnosti biotopov opeľovačov a ich väčšou fragmentáciou. Na zabránenie fragmentácii biotopov je potrebný integrovaný prístup vo všetkých typoch prírodnej

¹⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Action+plans>.

a kultúrnej krajiny. To je možné dosiahnuť prostredníctvom strategicky plánovanej sústavy úsekov biotopov spoločne tvoriacich prepojenú infraštruktúru po celej krajine, ktorá prechádza biogeografickými a administratívnymi regiónmi. Takéto ekologické koridory pre opeľovače, ktoré navrhujeme označovať ako „Buzz Lines“ (tzv. koridory bzukotu), umožnia druhom opeľovačov pohybovať sa pri hľadaní potravy, úkrytov a miest na hniezdenie a rozmnožovanie. Tieto koridory budú navyše slúžiť ako migračné trasy pre druhy zasiahnuté zmenou klímy, a tak podporovať úsilie v oblasti adaptácie na zmenu klímy. Procesy priestorového plánovania na všetkých úrovniach verejnej správy majú zásadný význam, pokiaľ ide o úspešnú realizáciu siete koridorov „Buzz Lines“.

Opatrenia týkajúce sa opeľovačov v rámci celého krajinného prostredia by sa mali ďalej podporovať aj prostredníctvom fondov EÚ, najmä spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) EÚ, fondov politiky súdržnosti a programu LIFE. Členské štáty by v tejto súvislosti mali takisto výrazne podporovať a uľahčovať cezhraničnú spoluprácu.

Obnova biotopov opeľovačov v poľnohospodárskej krajine

Medzi známe tlaky patria určité poľnohospodárske postupy, ako sú monokultúra, vysoká miera používania pesticídov a intenzívne obrábanie pôdy, intenzívne pasenie alebo kosenie a súčasne nadmerné hnojenie trávnych porastov¹⁷, ktoré vedú k úbytku opeľovačov v poľnohospodárskej krajine. Kľúčom k zvráteniu tohto trendu je väčšie využívanie poľnohospodárskych techník priaznivých pre opeľovače, najmä agroekológie.

SPP je jedným z hlavných nástrojov na podporu tohto prechodu, a to prostredníctvom opatrení, ako je ekologické poľnohospodárstvo, zachovanie a rozvoj krajinných prvkov, agrolesníctvo, znížené používanie chemických látok a ochrana rastlín priaznivých pre opeľovače na pasienkoch a v nárazníkových pásoch. V rokoch 2023 až 2027 sa SPP bude riadiť podľa novej ekologickej architektúry s posilnenými základnými požiadavkami a podľa nových ekoschém v rámci jej piliera I, v spojení s opatreniami v rámci piliera II, ako sú agroenvironmentálno-klimatické záväzky týkajúce sa riadenia. Intervencie v prospech opeľovačov v poľnohospodárskej krajine by sa mali plánovať strategicky a koordinovane na základe potrieb zistených na miestnej úrovni. Krajina priaznivá pre opeľovače je biologicky rozmanitá, bohatá na krajinné prvky a ponúka primerané množstvo kvalitných, dobre prepojených biotopov¹⁸.

V rámci SPP môžu členské štáty navrhovať strategické intervencie, ktoré prispievajú k špecifickým hospodárskym, environmentálnym a sociálnym cieľom. Napríklad systémy platieb založených na výsledkoch môžu zvýšiť účinnosť prístupu a poľnohospodárom ponúkajú väčšiu flexibilitu a stimuly na zavedenie postupov šetrných k životnému prostrediu. Členské štáty sa navyše vyzývajú, aby zmiernili tlaky na úrovni krajiny prostredníctvom kolektívnych systémov, ktoré podnecujú spoluprácu medzi poľnohospodármi pri kolektívnom vykonávaní agroenvironmentálno-klimatických záväzkov.

¹⁷ [Commission Staff Working Document accompanying the EU Pollinators Initiative](#) (Pracovný dokument útvarov Komisie pripojený k iniciatíve EÚ zameranej na opeľovače) [SWD(2018) 302 final].

¹⁸ [IPBES \(2016\). Assessment report by the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production](#) (Hodnotiaca správa Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby o opeľovačoch, opeľovaní a potravinárskej výrobe).

Strategické plány SPP vypracované členskými štátmi¹⁹ obsahujú rôzne druhy opatrení, ktoré majú vysoký potenciál ochrany opel'ovačov. Napríklad niekoľko plánov je zameraných na vytvorenie oblastí kŕmenia pre voľne žijúce opel'ovače, ako sú kvetinové pásy, pestovanie ročných medonosných rastlín alebo iné vhodné krajinné prvky. Ďalšie záväzky sa týkajú vytvorenia neproduktívnych plôch na ornej pôde s cieľom zlepšiť okrem iného stav opel'ovačov a zvýšiť dostupnosť potravy pre opel'ujúci hmyz. Plány môžu mať za cieľ aj nahradenie chemických prípravkov na ochranu rastlín biologickými metódami kontroly škodcov, čím výrazne prispievajú k ochrane opel'ovačov.

Výrazne sa musia zmierniť aj riziká, ktoré predstavujú agrochemikálie (najmä pesticídy a vysoké zaťaženie živinami). To si vyžaduje spoločné úsilie a spoluprácu verejných orgánov a poľnohospodárov. Poľnohospodárski poradcovia dobre vyškolení v oblasti biodiverzity a ochrany opel'ovačov, ako aj v oblasti demonštračných a komunikačných činností, predstavujú kľúčový prvok na uľahčenie lepšieho využívania cielených opatrení. Na hodnotenie vplyvu intervencií by sa mali používať spoľahlivé ukazovatele, keď budú dostupné, ktoré sú založené na celouňijnej metodike monitorovania opel'ovačov (pozri prioritu I). V rámci SPP možno na podnet členských štátov popri iných zdrojoch financovania použiť technickú pomoc s cieľom podporiť zavádzanie systému na monitorovanie opel'ovačov (EU-PoMS)

Zmiernenie vplyvov používania pesticídov na opel'ovače

Pesticídy ostávajú významným faktorom úbytku opel'ovačov a ich vplyv sa musí zmierniť prostredníctvom cielených politík a postupov. V stratégii EÚ Z farmy na stôl a stratégii biodiverzity sa Komisia zaviazala znížiť riziko a používanie pesticídov a používanie nebezpečnejších pesticídov o 50 % do roku 2030. Tieto ciele sa majú vykonať predovšetkým prostredníctvom navrhovaného nariadenia o udržateľnom používaní prípravkov na ochranu rastlín²⁰. Komisia bude takisto ďalej pracovať na zlepšení ukazovateľov používaných na vyčíslenie zníženia rizika a používania prípravkov na ochranu rastlín.

V rámci návrhu nariadenia o udržateľnom používaní prípravkov na ochranu rastlín Komisia takisto navrhla zakázať používanie pesticídov v citlivých oblastiach. Medzi tieto oblasti patria územia chránené v záujme ochrany prírody, ako aj územia s výskytom opel'ovačov, ktorým hrozí vyhynutie. Európsky parlament a Rada v rámci medziinštitucionálnych rokovaní podrobne skúmajú možnosti takéhoto zákazu. V návrhu nariadenia o udržateľnom používaní prípravkov na ochranu rastlín sa stanovuje aj väčšie využívanie integrovanej ochrany proti škodcom (IOPS). Tým sa zavádza hierarchia intervencií na ochranu rastlín, ktorej ťažisko spočíva v nízkorizikových opatreniach a v rámci ktorej sa chemické pesticídy používajú iba ako posledná možnosť.

Čoraz väčšie znepokojenie vyvoláva udeľovanie núdzových autorizácií členskými štátmi pre pesticídy, ktoré už nie sú schválené na úrovni EÚ. Komisia bude naďalej monitorovať situáciu a poverí Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA), aby overil platnosť odôvodnení, ktorými členské štáty vysvetľujú tieto autorizácie. Komisia sa touto otázkou už opakovane

¹⁹ Strategické plány SPP nadobudli účinnosť 1. januára 2023.

²⁰ [Návrh Európskej komisie na nariadenie o udržateľnom používaní prípravkov na ochranu rastlín](#) [COM(2022) 305].

zaoberala v súvislosti s núdzovými autorizáciami na používanie určitých neonikotínoidov²¹. Komisia okrem toho podniká kroky na zlepšenie dostupnosti alternatív k chemickej ochrane proti škodcom, ktoré predstavujú nízke riziko, najmä alternatív súvisiacich s biologickými riešeniami, ako je použitie mikroorganizmov²².

Komisia pracuje na posilnení posudzovania rizík pesticídov pre opel'ovače. To zahŕňa sprísnenie posudzovania rizík pre včely²³ s cieľom minimalizovať nežiaduce účinky používania pesticídov na včely medonosné a na voľne žijúce druhy včiel. Navyše je naliehavo potrebné zrýchliť dostupnosť testovacích metód, ktoré umožňujú určiť toxicitu pesticídov pre voľne žijúce opel'ovače. Nevyhnutne sa musí aj zabezpečiť, aby sa zakázalo používanie koformulantov v prípravkoch na ochranu rastlín spoločne s účinnými látkami, ak sa považujú za látky s neprijateľnými účinkami na životné prostredie, a to aj na opel'ovače.

Zlepšenie biotopov opel'ovačov v mestských oblastiach

Urbanizácia a rozvoj infraštruktúry znižujú dostupnosť prírodných biotopov opel'ovačov. Ak sa však budú mestské oblasti vhodne plánovať a spravovať, môžu fungovať ako útočiská pre opel'ovače, a to najmä v širšej krajine bez kvetinových zdrojov. Okrem toho môžu zvyšovať prepojenosť biotopov tým, že vytvárajú prechodové biotopy, ako sú verejné parky, súkromné záhrady (aj vo vidieckych oblastiach), mestské farmy a vegetačné steny a vegetačné strechy.

Komisia vypracovala usmernenie týkajúce sa miest priaznivých pre opel'ovače²⁴, ktoré by mestá mali viac podporovať a vo veľkej miere uplatňovať. Okrem toho by sa pri vypracúvaní plánov rozvoja zelených oblastí v mestách mala zohľadňovať ochrana opel'ovačov²⁵. Mestské oblasti sú takisto centrami aktivít občianskej angažovanosti, a tak zohrávajú významnú úlohu pri rozširovaní zapojenia občanov do činností zameraných na ochranu.

Zníženie vplyvov invázných nepôvodných druhov na opel'ovače

Určité invázne nepôvodné druhy môžu vyvíjať priamy alebo nepriamy tlak na opel'ovače. Môžu sa živiť pôvodnými opel'ovačmi, môžu byť prenášačmi nových chorôb a patogénov alebo s pôvodnými druhmi súťažiť o zdroje potravy. Invázne nepôvodné rastliny môžu vytlačiť pôvodné rastliny, čím zmenia rastlinné spoločenstvá, od ktorých sú pôvodné opel'ovače závislé.

S cieľom zabrániť ďalšej introdukcii a šíreniu invázných nepôvodných druhov, ktorých vplyv na opel'ovače môže byť závažný, sa posúdi ich zaradenie do zoznamu invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie²⁶.

S cieľom zabezpečiť, aby sa obmedzením používania pesticídov v citlivých oblastiach neoslabil manažment invázných nepôvodných druhov rastlín v budúcnosti, bude dôležité zvýšiť dostupnosť, využívanie a účinnosť iných ako chemických možností manažmentu.

²¹ https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/approval-active-substances/renewal-approval/neonicotinoids_en.

²² https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/micro-organisms_en.

²³ https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/protection-bees_en.

²⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Pollinator-friendly+cities>.

²⁵ https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/urban-greening-platform_en.

²⁶ [Nariadenie \(EÚ\) č. 1143/2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov](#).

Riziko introdukcie a šírenia nepôvodných druhov škodlivých pre opel'ovače by sa malo ďalej znížiť podporou používania pôvodných rastlín a zmesí semien priaznivých pre opel'ovače v týchto oblastiach vrátane súkromných záhrad, verejných priestorov, poľnohospodárskej pôdy a lesov.

Boj proti zmene klímy a ďalším príčinám úbytku opel'ovačov

V dôsledku zmeny klímy sa menia miestne poveternostné podmienky, pokiaľ ide o teplotu a zrážky, čo môže viesť k zmenšeniu zdrojov dostupných pre opel'ovače (napr. z dôvodu sucha) a k narušeniu vzťahov medzi rastlinou a opel'ovačom, ktoré sa vyvíjali spoločne, ako je čas kvitnutia a výskyt špecializovaných opel'ovačov.

Konkrétne sa očakáva, že mnoho druhov zmení svoju oblasť rozšírenia, aby sa prispôbilo zmeneným klimatickým podmienkam, čo znamená, že sa budú musieť presunúť do nových oblastí. Hoci EÚ zaviedla niekoľko politík a stratégií v oblasti zmeny klímy, aby sa do roku 2050 stala prvým klimaticky neutrálnym svetadielom odolným proti zmene klímy²⁷, európske ekosystémy v nasledujúcich desaťročiach nevyhnutne postihne zmena klímy. V tejto súvislosti bude preto dôležité zvážiť vplyv zmeny klímy na opel'ovače a na ich biotopy a určiť najohrozenejšie pásma pre opel'ovače s cieľom navrhnúť a realizovať cielené zmierňujúce opatrenia.

²⁷ https://climate.ec.europa.eu/index_sk.

Čo sa týka svetelného znečistenia, jeho vplyv na nočné opel'ovače je dobre pochopený, čo umožňuje prijímať konkrétne zmiernujúce opatrenia na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Komisia do svojich usmernení pre občanov²⁸ a mestá²⁹ začlenila odporúčania o tom, ako zmiernovať svetelné znečistenie, a bude ich naďalej presadzovať.

Vplyv na opel'ovače môžu mať aj biocídy. Schvaľovanie účinných látok a autorizácia biocídnych výrobkov, ktoré obsahujú tieto látky, podliehajú prísnemu posudzovaniu rizík³⁰. Európska chemická agentúra v súčasnosti koncipuje osobitný prístup na posudzovanie rizík, ktoré pre opel'ovače predstavujú biocídy³¹.

2.3. PRIORITA III: Mobilizácia spoločnosti a podpora strategického plánovania a spolupráce na všetkých úrovniach

Pomoc občanom a podnikom, aby mohli konať

Vykonávanie opatrení uvedených v predchádzajúcich dvoch prioritách si vyžiada širokú mobilizáciu všetkých príslušných subjektov vrátane vedcov, tvorcov politík, občanov, poľnohospodárov a podnikov.

Malo by sa to posilniť účinnou komunikáciou, mobilizáciou a činnosťami v oblasti vytvárania sietí. Viac by sa mala podporovať účasť verejnosti na monitorovaní a ochrane opel'ovačov. Táto účasť by mala zahŕňať občiansku vedu, ako aj organizované procesy účasti verejnosti na činnostiach v oblasti monitorovania a ochrany na všetkých relevantných úrovniach. Európsky rámec kompetencií v oblasti udržateľnosti³² môže posilniť postavenie občanov, aby v tejto súvislosti konali.

Keďže sa očakáva, že úbytok opel'ovačov výrazne ovplyvní budúce generácie, osobitná pozornosť by sa mala venovať aj zapojeniu mladých ľudí. V tejto súvislosti ponúkajú nové technológie, ako je zážitok vo virtuálnom parku opel'ovačov³³, doplnkové kanály na zapojenie širokej verejnosti.

Zapojenie kľúčových podnikateľských sektorov by sa malo ešte viac uľahčiť prostredníctvom existujúcich sietí s cieľom podporovať zavádzanie usmernení k opatreniam na ochranu opel'ovačov vo všetkých sektoroch.

Podpora strategického plánovania a spolupráce na všetkých úrovniach

Iniciatíva zameraná na opel'ovače sa bude musieť premietnuť do riadne navrhnutých strategických prístupov na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Iba prostredníctvom jednotného postupu na všetkých úrovniach verejnej správy sa zvráti úbytok opel'ovačov.

²⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>.

²⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>.

³⁰ https://health.ec.europa.eu/biocides/biocidal-products_sk.

³¹ https://echa.europa.eu/documents/10162/17234/scoping_paper_pollinators_guidance_en.pdf/7957c0f8-5ded-4a6e-17a7-2a899bbb141a.

³² https://joint-research-centre.ec.europa.eu/greengcomp-european-sustainability-competence-framework_en.

³³ https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/pollinator-park_en.

Vo vnútroštátnych stratégiách na ochranu opel'ovačov by sa mali koordinovať a podnecovať snahy vo všetkých relevantných sektoroch a politikách s cieľom zvrátiť úbytok opel'ovačov do roku 2030, a to aj prostredníctvom opatrení s podporou z fondov politiky súdržnosti EÚ. Tieto vnútroštátne stratégie by sa mali premietnuť do akčných plánov na regionálnej a miestnej úrovni. Stratégie a akčné plány sa musia vypracúvať transparentne v úzkej spolupráci so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami a s použitím existujúcich sietí a platforiem na uľahčenie spolupráce s viacerými aktérmi. Ak to bude potrebné, malo by sa preskúmať vytvorenie nových sietí a platforiem. Čo sa týka tém a intervencií vyvolávajúcich polemiku, participačné procesy založené na rokovaní a spoločnej tvorbe ponúkajú dodatočné prostriedky na riešenie napätia medzi jednotlivými aktérmi vrátane občanov. Osobitný význam bude mať aktívna úloha Európskeho výboru regiónov spočívajúci v podpore zapojenia regiónov a regionálnej spolupráce.

A napokon, úbytok opel'ovačov nie je len európskym problémom. Úsilie EÚ by malo prispievať k medzinárodným snahám o zvrátenie tohto celosvetového trendu, a to v rámci Medzinárodnej iniciatívy zameranej na opel'ovače³⁴ a prostredníctvom ďalších relevantných medzinárodných fór.

3. ZÁVER

Ak má EÚ zachovať svoju biodiverzitu, ktorá je zásadná pre dobré životné podmienky ľudí, nemá inú možnosť, než zastaviť a zvrátiť úbytok voľne žijúcich opel'ovačov. V novom akčnom rámci iniciatívy EÚ zameranej na opel'ovače sa vytýčila cesta, ako môže EÚ túto výzvu zvládnuť. Spoločne s návrhom právneho predpisu o obnove prírody predstavuje nový prístup k opel'ovačom v EÚ.

Táto revidovaná iniciatíva prispeje k dosiahnutiu cieľov Európskej zelenej dohody, najmä cieľov stratégie v oblasti biodiverzity a stratégie Z farmy na stôl. Bude tiež cenným prínosom k pokroku EÚ pri dosahovaní príslušných cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja a splneniu záväzkov dohodnutých v rámci Dohovoru o biologickej diverzite.

Komisia vyzýva Európsky parlament a Radu, aby schválili nový akčný rámec tejto iniciatívy a aktívne sa zapojili do jej vykonávania v úzkej spolupráci so všetkými zainteresovanými stranami.

³⁴

<https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-06-en.pdf>.

PRÍLOHA – NOVÝ AKČNÝ RÁMEC

V tejto prílohe je uvedený prehľad cieľov a opatrení zaradených do jednotlivých priorít revidovanej iniciatívy EÚ zameranej na opel'ovače.

PRIORITA I: Zlepšenie vedomostí o úbytku opel'ovačov, jeho príčinách a dôsledkoch		
Ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030 <i>Stav opel'ovačov a hlavné príčiny ich úbytku sa pravidelne monitorujú prostredníctvom celoúnijného systému monitorovania a pravidelne sa posudzujú. To vytvára základ na vypracovanie spoľahlivých ukazovateľov, ktoré poskytujú informácie o vplyvoch príslušných vnútroštátnych a únijných politík na opel'ovače. Zásadné medzery vo vedomostiach o úbytku opel'ovačov, jeho príčinách a dôsledkoch pre spoločnosť a hospodárstvo sa zaplnili. Existuje otvorený prístup k údajom a informáciám o opel'ovačoch.</i>		
OPATRENIE		DOKONČENIE DO
1. VYTVORENIE KOMPLEXNÉHO MONITOROVACIEHO SYSTÉMU		
1.1.	Komisia a členské štáty by mali dokončiť prípravu a testovanie štandardizovanej metodiky pre systém EÚ na monitorovanie opel'ovačov (EU-PoMS) . Touto metodikou sa zabezpečí poskytnutie ročných súborov údajov o početnosti a rozmanitosti druhov opel'ovačov s dostatočnou štatistickou silou na posúdenie, či došlo k zvráteniu úbytku opel'ovačov na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni. Až bude metodika k dispozícii, členské štáty by mali zaviesť systém v teréne.	2026
1.2.	Komisia s podporou členských štátov a Európskej environmentálnej agentúry navrhne integrovaný rámec na monitorovanie úbytku opel'ovačov, jeho príčin a dôsledkov ³⁵ . Komisia bude ďalej podporovať systematický zber údajov o významných hrozbách pre opel'ovače , a to najmä prostredníctvom iniciatív EMBAL ³⁶ a Insignia ³⁷ .	2026

³⁵ Tento rámec nadviaže na model intervencie DPSIR (D – hnacie sily, P – tlaky, S – stav, I – dopad a R – odozva).

³⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=25560696>.

³⁷ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=36702461>.

1.3.	Komisia vypracuje ukazovatele stavu populácií opel'ovačov a tlakov, ktorým čelia, a preskúma možnosti vypracovania ukazovateľov vplyvov opel'ovačov na zdravie ekosystémov, hospodárstvo a dobré životné podmienky ľudí. Tieto ukazovatele vypracuje tak, aby prispeli, okrem iného, k hodnoteniu príslušných politík, napríklad spoločnej poľnohospodárskej politiky (odkaz na opatrenie 5.4).	priebežne do roku 2030
2. PODPORA VÝSKUMU A POSUDZOVANIA		
2.1.	Komisia a členské štáty by mali podporovať výskum a inováciu týkajúce sa stavu opel'ovačov, príčin a dôsledkov ich úbytku , ako aj účinné zmiernujúce opatrenia . Prostredníctvom prioritného základného a aplikovaného výskumu podporovaného z rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie – Horizont Európa – a výskumného úsilia na vnútroštátnej úrovni by sa mala rozšíriť vedomostná základňa a malo by sa zlepšiť porozumenie nových hrozieb pre opel'ovače.	priebežne do roku 2030
2.2.	Komisia dokončí posúdenie európskeho červeného zoznamu pre kľúčové skupiny hmyzích opel'ovačov – včiel, pestríc, motýľov a môr.	2024
2.3.	Komisia spoločne s členskými štátmi a Európskou environmentálnou agentúrou určí a zmapuje kľúčové oblasti výskytu opel'ovačov v EÚ, ktoré by sa mali stať ťažiskom úsilia v oblasti ochrany a obnovy.	2025
3. PODPORA BUDOVANIA KAPACÍT A VÝMENY VEDOMOSTÍ		
3.1.	Na základe posúdenia nedostatkov by Komisia a členské štáty mali podporovať investície na zväčšenie kapacity odborníkov EÚ na taxonómiu opel'ovačov (t. j. vedeckej disciplíny zaoberajúcej sa pomenúvaním, opisom a klasifikáciou týchto organizmov) s cieľom uspokojiť potreby v oblasti výskumu a monitorovania. Členské štáty by mali zvýšiť úsilie v oblasti vzdelávania a vytvoriť pracovné príležitosti v tejto oblasti.	priebežne do roku 2030
3.2.	Komisia bude naďalej budovať databázu druhov opel'ovačov (vrátane opisu, obrázkov a máp výskytu každého druhu) a podporovať vývoj terénnych príručiek a identifikačných kľúčov na uľahčenie monitorovania opel'ovačov.	2025
3.3.	Komisia a členské štáty by mali podporovať otvorený prístup k údajom a informáciám získavaným pri výskumných a monitorovacích činnostiach, ako aj z iných relevantných zdrojov údajov, ako sú údaje	priebežne do roku 2030

	o využívaní pôdy v rámci integrovaného administratívneho a kontrolného systému (IACS) spoločnej poľnohospodárskej politiky.	
3.4.	Komisia a Európska environmentálna agentúra budú naďalej uľahčovať výmenu vedomostí prostredníctvom informačného portálu EÚ o opeľovačoch ³⁸ a informačného systému pre biodiverzitu v Európe (BISE) ³⁹ .	priebežne do roku 2030
3.5.	Komisia a členské štáty by mali podporovať ďalší rozvoj výskumnej infraštruktúry dôležitej na rozšírenie vedomostnej základne o problematike opeľovačov, a to aj na základe existujúcich iniciatív, ako je Distribuovaný systém vedeckých zbierok [<i>Distributed System of Scientific Collections (DiSSCo)</i>] ⁴⁰ a Dlhodobý výskum ekosystémov v Európe [<i>Long-Term Ecosystem Research in Europe (eLTER)</i>] ⁴¹ .	2026
PRIORITA II: Zlepšenie ochrany opeľovačov a boj proti príčinám ich úbytku		
Ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030 <i>Identifikovali sa a vykonali primerané opatrenia na ochranu a obnovu opeľovačov a ich biotopov. Opatrenia dôležité z hľadiska opeľovačov sú plne začlenené do spoločnej poľnohospodárskej politiky a členské štáty v plnej miere využívajú všetky možnosti financovania na účely zachovania a obnovy biotopov opeľovačov vo vidieckych a mestských oblastiach, a to aj v rámci politiky súdržnosti EÚ. Biotopy opeľovačov sú účinne prepojené v rámci širšej krajiny, čo umožňuje rozptýlenie opeľovačov na celom území a reakciu na nepriaznivé vplyvy klímy. Opeľovače sú chránené pred vplyvmi pesticídov, iných látok znečisťujúcich životné prostredie a invázných nepôvodných druhov.</i>		
4. ZLEPŠENIE OCHRANY DRUHOV A BIOTOPOV OPEĽOVAČOV		
4.1.	Komisia dokončí prípravu plánov na ochranu ohrozených druhov opeľovačov. Dva plány sa budú týkať poľnohospodárskej a lesnej krajiny a tretí plán sa bude vzťahovať na Kanárske ostrovy. Komisia a členské štáty by mali podporovať ich vykonávanie.	2026

³⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/EU+Pollinator+Information+Hive>.

³⁹ <https://biodiversity.europa.eu>.

⁴⁰ <https://www.dissco.eu>.

⁴¹ <https://elter-ri.eu>.

4.2.	Komisia určí typické opeľovače pre biotopy chránené smernicou o biotopoch . Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa v opatreniach vykonaných v prípade týchto biotopov, najmä v rámci plánov riadenia sústavy Natura 2000, zohľadnila ochrana opeľovačov. Členské štáty by mali zabezpečiť primerané financovanie týchto opatrení.	priebežne do roku 2030
4.3.	Členské štáty by mali riešiť potreby týkajúce sa ohrozených druhov opeľovačov ⁴² pri riadení existujúcich chránených území a vo svojich záväzkoch týkajúcich sa nových chránených území v rámci stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030.	priebežne do roku 2030
4.4.	Komisia a členské štáty s podporou Európskej environmentálnej agentúry by mali navrhnuť koncepciu siete ekologických koridorov pre opeľovače – tzv. Buzz Lines – a vypracovať plán opatrení na jeho vykonanie. Plán bude vychádzať z mapovania kľúčových oblastí výskytu opeľovačov a vytvorenia nových oblastí biotopov prostredníctvom obnovy. Na podporu vykonávania siete koridorov Buzz Lines by členské štáty mali začleniť ochranu opeľovačov do politík priestorového plánovania na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.	2027, s priebežným vykonávaním do roku 2030
4.5.	Komisia a členské štáty by mali ďalej podporovať činnosti na ochranu opeľovačov prostredníctvom programu LIFE .	priebežne do roku 2030
5. OBNOVA BIOTOPOV OPEĽOVAČOV V POĽNOHOSPODÁRSKEJ KRAJINE		
5.1.	Komisia bude naďalej spolupracovať s členskými štátmi s cieľom zvýšiť podporu pre poľnohospodárstvo priaznivé pre opeľovače v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) . Členské štáty by v rámci SPP a iných relevantných nástrojov (napr. vnútroštátnych alebo regionálnych opatrení na ochranu prírody) mali vypracovať a vykonať ciele a strategicky plánované intervencie na zvrátenie úbytku opeľovačov v poľnohospodárskej krajine do roku 2030. Zároveň by mali zabezpečiť jednotnosť a synergie medzi týmito jednotlivými nástrojmi a opatreniami. So zreteľom na túto potrebu Komisia preskúma možnosti, ako čo najlepšie riešiť ochranu a obnovu opeľovačov v rámci budúcej reformy SPP.	priebežne do roku 2030

⁴² Podľa hodnotení európskeho červeného zoznamu, <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>.

5.2.	Komisia bude naďalej podporovať členské štáty a zainteresované strany vo výmene najlepších postupov a bude organizovať koordináčn é činnosti v rámci aktuálnej SPP s cieľom uľahčiť navrhovanie a využívanie účinných nástrojov prospešných pre opel'ovače, ako sú systémy platieb založených na výsledkoch a kolektívne opatrenia prijaté poľnohospodármi, a to aj prostredníctvom siete SPP EÚ a iných platforiem zainteresovaných strán.	2027
5.3.	Členské štáty by mali zvýšiť kapacitu poľnohospodárskych poradenských služieb týkajúcu sa ochrany a obnovy opel'ovačov. Členské štáty by takisto mali vykonávať komunikačné a demonštračné činnosti pre systémy priaznivé pre opel'ovače.	priebežne do roku 2030
5.4.	Komisia bude naďalej pracovať na vývoji ukazovateľa opel'ovačov s cieľom začleniť ho do výkonnostného, monitorovacieho a hodnotiaceho rámca SPP vo chvíli, keď sa bude systém EÚ na monitorovanie opel'ovačov (EU-PoMS) dostatočne vykonávať.	2026
6. ZMIERNENIE VPLYVOV POUŽÍVANIA PESTICÍDOV NA OPEĽOVAČE		
6.1.	Komisia bude požadovať, aby všetky členské štáty zriadili systémy v súlade s príslušnými právnymi požiadavkami s cieľom zabezpečiť, aby profesionálni používatelia prípravkov na ochranu rastlín zaviedli integrovanú ochranu proti škodcom (IOPŠ) , a to v záujme minimalizácie vplyvu prípravkov na ochranu rastlín na opel'ovače.	2026
6.2.	Komisia posúdi možnosti zlepšenia existujúcich harmonizovaných ukazovateľov rizika alebo vypracovania nových harmonizovaných ukazovateľov rizika, aby bolo možné lepšie odhadovať trendy týkajúce sa rizika a používania prípravkov na ochranu rastlín vrátane rizík pre opel'ovače.	priebežne do roku 2030
6.3.	Komisia bude naďalej monitorovať núdzové autorizácie pesticídov, ktoré sú škodlivé pre opel'ovače a v prípade, ak to bude považovať za potrebné, požiada Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA), aby posúdil odôvodnenia, ktoré poskytnú členské štáty. Komisia poverí úrad EFSA, aby vypracoval osobitné protokoly na hodnotenie týchto odôvodnení. Ak sa zistí, že núdzové autorizácie sú neopodstatnené, Komisia zareaguje prijatím rozhodnutí, ktorými ich zakáže. Komisia bude monitorovať vykonávanie usmerňovacieho dokumentu o núdzových autorizáciách a v prípade potreby zváži stanovenie právne záväzných kritérií podľa nariadenia (ES) č. 1107/2009, ktorými sa určí, kedy možno núdzové autorizácie udeliť.	priebežne do roku 2030

6.4.	Komisia bude po uverejnení revidovaného usmerňovacieho dokumentu Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA) o včelách týkajúceho sa posudzovania rizík pre včely vyplývajúcich z používania pesticídov ⁴³ spolupracovať s členskými štátmi na jeho úplnom schválení a vykonávaní. Komisia požiada úrad EFSA o ďalšie preskúmanie vo chvíli, keď budú dostupné nové poznatky alebo modelovacie nástroje.	2024
6.5.	Komisia spoločne s členskými štátmi pripraví pracovný plán na účely vytvorenia, validácie a medzilaboratórneho porovnania dodatočných testovacích metód na stanovenie toxicity pesticídov pre opeľovače vrátane voľne žijúcich opeľovačov. V tomto pracovnom pláne sa zohľadní indikačný druh , ktorý sa musí testovať, a bude obsahovať subletálne a chronické účinky pesticídov. Plán bude obsahovať podporu pre medzinárodné uznanie týchto metód prostredníctvom nových usmernení k testom Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD).	2025
6.6.	Komisia pripraví vykonávacie nariadenie ⁴⁴ , v ktorom stanoví postup a kritériá určovania neprijateľných koformulantov v prípravkoch na ochranu rastlín a ktoré bude obsahovať kritériá ochrany životného prostredia vzťahujúce sa na opeľovače.	2024
7. ZLEPŠENIE BIOTOPOV OPEĽOVAČOV V MESTSKÝCH OBLASTIACH		
7.1.	Komisia a členské štáty by mali podporovať mestá, aby vykonávali príručku pre mestá priaznivé pre opeľovače ⁴⁵ .	priebežne do roku 2030
7.2.	Pri vypracúvaní plánov rozvoja zelených oblastí v mestách ⁴⁶ by európske mestá mali zohľadňovať požiadavky na ochranu opeľovačov.	priebežne do roku 2030
8. ZNÍŽENIE VPLYVOV INVÁZNYCH NEPÔVODNÝCH DRUHOV NA OPEĽOVAČE		

⁴³ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295>.

⁴⁴ Podľa článku 27 nariadenia (ES) č. 1107/2009.

⁴⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>.

⁴⁶ https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/urban-greening-platform_en.

8.1.	Komisia posúdi hrozby, ktoré pre opeľovače predstavujú invázne nepôvodné druhy , ktoré ešte nie sú uvedené v zozname inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie podľa nariadenia (EÚ) č. 1143/2014, a vypracuje posúdenia rizika druhov, ktoré predstavujú najväčšie problémy.	2025
8.2.	Komisia posúdi možnosti manažmentu inváznych nepôvodných druhov rastlín , ktoré sú najškodlivejšie pre voľne žijúce opeľovače, s cieľom zvýšiť dostupnosť, využívanie a účinnosť iných ako chemických možností manažmentu.	2028
8.3.	Komisia vypracuje usmernenia na podporu používania pôvodných rastlín a zmesí semien, ktoré sú priaznivé pre opeľovače , v daných oblastiach vrátane súkromných záhrad, verejných priestorov, poľnohospodárskej pôdy a lesov.	2027
9. BOJ PROTI ZMENE KLÍMY A ĎALŠÍM PRÍČINÁM ÚBYTKU OPEĽOVAČOV		
9.1.	Komisia s podporou Európskej environmentálnej agentúry určí najohrozenejšie oblasti pre opeľovače z hľadiska zmeny klímy a navrhne a realizuje cielené zmierňujúce opatrenia. Členské štáty by mali zohľadniť vplyv zmeny klímy na opeľovače a na ich biotopy vo svojich vnútroštátnych stratégiách adaptácie na zmenu klímy.	priebežne do roku 2030
9.2.	Členské štáty by mali zmierniť vplyv svetelného znečistenia na opeľovače prostredníctvom vnútroštátnych, regionálnych a miestnych politík. Komisia bude v tejto súvislosti podporovať využívanie usmernení pre verejnosť ⁴⁷ a mestá ⁴⁸ .	priebežne do roku 2030
9.3.	Európska chemická agentúra vypracuje usmernenia na posudzovanie rizík, ktoré pre opeľovače predstavujú biocídy .	2024

⁴⁷ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>.

⁴⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>.

PRIORITA III: Mobilizácia spoločnosti a podpora strategického plánovania a spolupráce na všetkých úrovniach

Ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030

Akčné plány na zvrátenie úbytku opel'ovačov sa vypracúvajú a vykonávajú na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Dosah verejných politik sa rozširuje účinnou mobilizáciou širokej verejnosti a podnikov. Vplyv jednotlivých opatrení sa zväčšuje prostredníctvom lepšej spolupráce a koordinácie príslušných subjektov na všetkých úrovniach. EÚ zaujíma vedúce postavenie na celosvetovej úrovni s cieľom podporovať a uľahčovať medzinárodné opatrenia na ochranu opel'ovačov.

10. POMOC OBČANOM A PODNIKOM, ABY MOHLI KONAŤ

10.1.	Komisia a členské štáty by mali ďalej zvyšovať informovanosť verejnosti o úbytku opel'ovačov a zapájať verejnosť do činností na boj proti nemu, a to prostredníctvom podpory činností v oblasti komunikácie a vytvárania sietí.	priebežne do roku 2030
10.2.	Komisia a členské štáty by mali podporovať občiansku vedu a uľahčovať účasť verejnosti na monitorovaní a ochrane opel'ovačov, predovšetkým by mali podporovať zapojenie mladých ľudí a participatívne riadenie .	priebežne do roku 2030
10.3.	Komisia a členské štáty by mali podporovať využívanie príručiek o opatreniach na ochranu opel'ovačov pre kľúčové podnikateľské odvetvia ⁴⁹ , a to aj prostredníctvom platformy EÚ pre podnikanie a biodiverzitu.	priebežne do roku 2030

11. PODPORA STRATEGICKÉHO PLÁNOVANIA A SPOLUPRÁCE NA VŠETKÝCH ÚROVNIACH

11.1.	Členské štáty by v úzkej spolupráci so zainteresovanými stranami a s občanmi mali vypracovať vnútroštátne stratégie na ochranu opel'ovačov , ktorými sa budú koordinovať a podnecovať snahy vo všetkých relevantných sektoroch a politikách s cieľom zvrátiť úbytok opel'ovačov do roku 2030. Komisia bude v tejto súvislosti podporovať členské štáty, a to aj prostredníctvom pracovnej skupiny pre opel'ovače platformy EÚ	2025
-------	--	------

⁴⁹ Príručky o opatreniach na ochranu opel'ovačov v odvetví agropotravinárstva a nápojov, maloobchodu, lesného hospodárstva, záhradníctva, stavebníctva, krajinskej architektúry, cestovného ruchu, energetiky, včelárstva a ťažobného priemyslu. Pozri <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Businesses>.

	pre biodiverzitu.	
11.2.	Komisia a členské štáty by mali podporovať a povzbudzovať opatrenia na ochranu opel'ovačov na regionálnej a miestnej úrovni , a to aj prostredníctvom fondov politiky súdržnosti EÚ. Regionálne a miestne orgány by v úzkej spolupráci so zainteresovanými stranami a s miestnymi komunitami mali vypracovať akčné plány , ktoré budú prispievať k úniijnému a vnútroštátnemu úsiliu o zvrátenie úbytku opel'ovačov do roku 2030.	priebežne do roku 2030
11.3.	Európsky výbor regiónov by mal podporovať vykonávanie iniciatívy zameranej na opel'ovače medzi miestnymi a regionálnymi orgánmi, pričom by mal presadzovať výmenu vedomostí a najlepších postupov pri ochrane opel'ovačov. Komisia a Európsky výbor regiónov by mali spolupracovať s cieľom podporovať zapojenie všetkých úrovní verejnej správy, čím zabezpečia primeranú podporu, impulz a koordináciu v súvislosti s opatreniami vykonávanými na miestnej a regionálnej úrovni.	priebežne do roku 2030
11.4.	Komisia bude naďalej uľahčovať spoluprácu medzi viacerými aktérmi prostredníctvom existujúcich platforiem, ako je pracovná skupina pre opel'ovače platformy EÚ pre biodiverzitu, politická platforma iniciatívy Interreg, program nástroja TAIEX-EIR Peer 2 Peer, sieť SPP EÚ a platforma EÚ pre rozvoj zelených oblastí v mestách. Komisia prešetrí dodatočné potreby v oblasti zvýšenia kapacity na spoluprácu medzi viacerými aktérmi na úrovni EÚ.	priebežne do roku 2030
11.5.	Komisia a členské štáty by mali ďalej podporovať účinné medzinárodné opatrenia na ochranu opel'ovačov, a to aj v rámci Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), Dohovoru o biologickej diverzite a OECD.	priebežne do roku 2030